

Kök Sorun Hakkında Açıklamalar

“Kök Sorun” kavramının tanımı

Kendi aralarında bileşimler yaparak, kendilerinden daha farklı görüntüde ve çok fazla sayıda sorun üreten sorunlara “Kök Sorun” adı verilmektedir. Batılılar bu kavrama “Source Cause” ya da “Root Cause” adını vermektedirler. Bunların, çeşitli yansımalarına ise Görünen Sorun (Phantom Cause) adı verilmektedir.

Sokaktaki insanımızın çeşitli yaşam kesitlerinde karşılaştığı, ancak nerelerden kaynaklandığı konusunda üzerinde durmadığı, dursa da elindeki imkanlar nedeniyle çoğunlukla pek bir şey yapamayacağı “Görünen Sorunlar” çok sayıdadır. Sayıları çok olmasına rağmen öncelikli sayılabilecek başlıca Görünen Sorun alanları şöyledir :

- Milli bütünlük ile ilgili sorunlar
- Terör, anarşi
- Sağlık sorunları
- Eğitim sorunları
- İşsizlik+ gelir yetmezliği + hayat pahalılığı
- Çeşitli özgürlüklerdeki sınırlamalar
- Konut sorunları
- Çevre sorunları
- Sosyal güvenlik sistemi yetmezliği
- Trafik anarşisi
- Kültürel dejenerasyon
- İş kazaları
- Adaletin geç tecelli etmesi vd

Sorun Alanlarının Genel Yapısı

Bu sorunların, “kök” ve “özgün” olarak iki bileşenden oluştuğu varsayılmaktadır. Kök sorunlar, sorunların çoğunluğuna girdi olurken, özgün sorunlar ancak tek başına kendisini göstermektedir.

Bu Yaklaşımın Gerekçesi

Toplum kesimlerinin ve bu kesimleri ilgilendiren sorunların sayısı son derece fazladır. Bu sorunların kabaca dahi gözden geçirilmesi, herbirinin içinde sınırlı sayıda yapı taşlarının tekrarlandığını, ancak bir sorun içinde bunların sayı, diziliş sırası ve görece ağırlıklarının değiştiğini göstermektedir.

Her sorun içinde, bu yapı taşlarının (kök sorun) dışında, bir de o soruna özgü parçalar bulunmakta ve hepsi birlikte bir görünür sorun oluşturmaktadırlar. Kamuoyunun daha çok ilgilendiği sorunlar işte bu Görünür Sorunlardır.

Kök Sorunlar, girdi oldukları sorunlardan bağımsız olarak vardılar ve kendi aralarında birleşip, bazı özgün parçalarla birlikte yeni Görünen Sorunlar üretmek eğilimindedirler. Bu nedenle Kök Sorunları çözmeksizin Görünen Sorunları çözmek mümkün olmayacağı bir hareket noktası olarak alınmıştır.

Kök Sorunlar Nelerdir ?

Çeşitli Görünen Sorunlar üzerinde yapılan çözümler, bunların az sayıda Kök Sebebin çeşitli kombinezonları biçiminde olduğunu göstermektedir. Saptanabilen ve birbirlerinden “oldukça” bağımsız olan bu Kök Sorunlar şunlardır:

- **Rekabet ortamı yaratılmamış olması**,Bireylerin ve bireylerin biraraya gelmesinden oluşan çeşitli ilgi gruplarının arasındaki hertürlü mücadelenin , sonuçta o kişi ya da grupları refah ve/ya mutlulukları açısından daha üst tatmin seviyelerine götürebilmesi, bu mücadelelerin temel şartının rekabet olmasına bağlıdır. Aksi halde, yani birbirinden daha iyi olmak yerine, rakip(ler)ini aşağı iterek mücadele kazanmaya çalışmak halinde hem toplum bir kazanç elde edememekte, hem de toplumun geri kalan bireyleri yapıcı bir mücadeleye girmekten kaçınmaktadırlar.Burada rekabet ortamı deyimi ile yalnız ticari alanda değil, tüm alanlardaki rekabet kastedilmektedir. Rekabet anlayışının toplum yaşamımıza egemen kılınmasıyla bugün mevcut olan birçok sorunumuzun ya ortadan kalkacağı ya da en azından hafifleyeceği düşünülmektedir.
- **Sürekli ve yaygın bir “öğrenme ortamı” bulunmaması**,Toplumun çeşitli sorunlarını çözebilmek ya da muhtelif amaçlarına erişmek için kullanması gereken araçların başında bilgi edinmek gelmektedir. Bu, her şart altında, bilgiye erişmeyi ve öğrenebilmeyi gerektirmektedir. Diğer yandan bilgi edinebilmek yalnızca hayatın belli bir döneminde okullar vasıtasıyla değil, ömür boyunca devam edecek bir süreç olmak zorundadır. Toplumumuz bunu sağlayamamış, bunun yerine kurnazlık, kolaycılık, hattâ zaman zaman ahlâk dışı yollara tevessül gibi yollar genel kabul görmüştür. Bir başka deyimle bilgi edinebilme ve öğrenme ortamının bulunmamasından doğan vakum, bilgisizlik ve benzeri normlarla doldurulmuştur. Vakit ne kadar geç olursa olsun bilgisizliğin yerine bilgiyi ve öğrenmeyi koymaksızın çağdaş gelişmişlik sınıfına geçmek mümkün görünmemektedir.
- **Enflasyon ortamının tüm diğer ortamları olumsuz etkilemiş / etkiliyor olması**,En genel tanımıyla ürettiğinden fazla tüketmek demek olan enflasyon sadece ekonomik alanda değil, tüm diğer alanlarda da olumsuz etkiler yaratmıştır. Kültürel dejenerasyon içindeki paydan, ahlak normlarındaki tahribata varıncaya kadar hemen her alanda enflasyonun etkileri vardır. Bu etki ortadan kaldırılmaksızın diğer sorunların kökten çözülebilmesi imkânsız görünmektedir.
- **Bazı temel kavramların (iş standardı, iş gerekleri, iş değeri, beceri, rekabet gücü, değişim, iletişim, demokrasi, çağdaşlık, vbg) toplum tarafından henüz yeterince özümlememiş olması ki buna “Genel Olarak İletişim Becerisi Yetmezliği” denilebilir**,Günlük konuşma dilimizdeki kavramlardan, politika ve düşün hayatımızda dek geniş bir alanda kullandığımız kavramların çoğu konusunda birer uzlaşma mevcut değildir. Herkes bu kavramlardan ancak kendisinin arzu ettikleri anlamakta, bu ise sürekli çatışma içindeki bir toplumsal yapıya yol açmaktadır.

- **Hızlı nüfus artışı**, Büyük bir nüfusa sahip olmanın milli varlığımızı idame ettirebilme şartı olarak görülmesi dışında toplumumuzun büyük çoğunluğu hızlı nüfus artışının yarattığı olumsuzlukların farkındadır. Varlık sürdürebilmenin nüfus ile birbirine bağlanması ise, gelişmiş ülkelerin seviyesine çıkılamayacağı, bu nedenle de ancak kalabalık nüfus aracılığı ile korunabileceğimiz gibi bir varsayımı geçerli kılmaktadır. Toplumumuz buna razı değil ve çağdaş medeniyet düzeyine erişmeyi bir vazgeçilmez amaç olarak benimsiyorsa, hızlı nüfus artışının makul bir düzeyde tutulması kaçınılmaz bir gerekliliktir.
- **Tüketim ahlâkının yeterince gelişmemiş oluşu**, Çeşitli ahlâk türleri konusunda yüksek bir duyarlığa sahip toplumumuzda tüketim ahlakı, yeterince üzerinde durulmayan bir kavramdır. Güç ve zenginlik göstergesi olarak ihtiyaç dışı harcamalar kadar, topluma örnek olması gerekenlerin bu yönde örnek vermemeleri de tüketim ahlâkının yeterince yerleşmediğini göstermektedir. Uzun yıllardır süren ve toplumumuzda birçok olumsuz etki yaratmış ve yaratmakta olan enflasyonun nedenlerinden birisinin de tüketim ahlâkı normlarındaki zafiyet olduğu şüphesizdir.
- **Bilim ve teknolojinin refah ve mutluluğu belirleyici rolünün yeterince anlaşılmamış oluşu**, Gelişmiş toplumların mevcut refah ve mutluluğunu yaratan az sayıdaki faktörden başlıcasının bilim ve teknoloji olduğu gerçeği, üzerinde çok söz söylenmesine rağmen henüz tam anlaşılammıştır. Buna paralel olarak bilim ve teknoloji gelişmiş ülkelerdekilerden oldukça farklı bir anlam ve içerik kazanmış, bilim ve teknolojinin toplumun refah ve mutluluğuna değil bilim adamlarının özgür seçimlerine göre Devletçe kaynak ayrılması gereken bir konfor olduğu gibi yanlış bir inanç yerleşmiştir. Bunun bir sonucu olarak da bireyler ve toplum, bilim ve teknolojiden yaşamlarıyla ilgili bir fayda beklemez duruma gelmişler ve diğer konforlar için ayırdıkları ölçüde kaynak ayırır olmuşlardır.
- **Doğru kural koyma ve uygulama becerisinin yetersizliği**, Kural koymanın ve konulan kuralların uygulanmasının bir bilim olduğu gerçeği gözardı edildiği için konulan kurallar dejenere olmuş (ve olmakta) ve toplumun hemen hemen bütününde kurallara uymama bir alışkanlık haline gelmiştir. Buna paralel olarak kural koyanlar giderek, bu konuyu daha az bilenlere doğru yayılmış ve bir kural kirliliği ortamı doğmuştur. Çok sayıda kurala rağmen bireylerin uydukları kuralların sayısı son derece sınırlıdır. Bir anlamda toplumumuz kuralsız yönetilen bir toplum durumundadır. Bu gerçek henüz üzerinde konuşulan bir sorun olmadığı gibi, herhangi bir akademik kurum da üzerinde durmamaktadır.
- **Toplumun, sorun teşhis ve çözüme kabiliyetinin yeterince gelişmemiş oluşu**, Özellikle günümüzün hızlı değişim ortamında bir toplumun sorunlarla karşılaşmaması imkânsızdır. Hattâ bir bakıma sorunlarla karşılaşan bir toplum giderek onları çözüme kabiliyetini de geliştirebilir. Bunun için onları “olmaması gereken” şeyler olarak değil de “olmasına engel olunamayan ve fakat çözümlenen” olgular olarak görmek zorundadır. Toplumumuz, başta bilimi hayatına egemen kılamamış olmak bulunmak üzere çeşitli nedenlerle sorun teşhis ve çözüme yeteneğini yeterince geliştirememiştir. Toplumumuz sorunları teşhis için bütün Dünyanın yaygın olarak kullandığı bilimsel metodları , en önemli sorun alanları için dahi kullanamamakta, onun yerine herkes sorunun bir yönü üzerinde ısrar etmektedir.
- **İdarelerde istikrarsızlık**, Kamu yönetimi kadrolarının sık sık değişmesi, bundan da önemlisi her değişen idare ile birlikte doğru ya da yanlış tüm yapılanların değişmesi ve

hattâ aynı idare zamanında dahi idari sürekliliğin sağlanamaması dolayısıyla daima herşeye yeniden başlamak zorunluğu doğmaktadır. Bu ise vakit ve diğer kaynakların kaybına yol açtığı gibi kamu yöneticilerinin yanlış tutumlar(gelenin de eskisini değiştirmesi, bulunulan makamda uzun süre kalmanın çarelerinin aranması, bu imkânların zorlanması gibi) içine girmelerine de yol açmaktadır. Ancak bu duruma paralel olarak idareler de kendilerinden beklenen fonksiyonları yerine getirememekte, sorunlar için doğru yaklaşımlar üretememekte ve/ya uygulayamamaktadırlar.

- **İnsanımızın ortalama nitelik dokusunun yetersizliği**,Toplumun nitelik dokusundaki yetersizliklerin, o toplum bireylerinin tek tek ya da gruplar halinde yaptıkları tüm işlere mutlaka yansıdığı gerçeği henüz anlayamamıştır. Bu nedenle insana rağmen insan kalkındırılmaya çalışılmakta, ona çeşitli hizmetler getirilerek mutlu kılınabileceği sanılmaktadır. Halbuki insana yapılabilecek en büyük hizmet onun nitelik düzeyini, topluma yapılabilecek en büyük hizmet de toplumun nitelik düzeyini (dokusunu) geliştirmektir. Toplumumuzun nitelik dokusu yetersizliği tüm kök sorunlar içinde en önemlisini oluşturmakta, tüm kök sorunlara girdi teşkil eden bir kök sorun niteliğini taşımaktadır.
- **Temel hak ve özgürlükler konusunda yeterli bilincin gelişmemiş oluşu**,Temel hak ve özgürlüklerin herbiri konusunda yaygın ve tam bir anlayış oluşamamıştır. Bir bakıma insanımız, uğradığı çeşitli haksızlıkları ve özgürlüğündeki sınırlamaları, başkalarına haksızlık yaparak ve başkalarının özgürlüklerini sınırlayarak gidermeye çalışmaktadır.
- **Kültürel kimlik bunalımı**,Osmanlı İmparatorluğunun çoğunlukla dine dayalı mozayik kültür yapısından, Türkiye Cumhuriyetinin laik düzenine geçen ve fakat içindeki kültürel mozayığı muhafaza eden toplumumuz çağın gerekleri ile geride bıraktığı çağın geleneklerini yeni bir yorumla kavuşturma sürecini henüz tamamlayamamıştır. Bu durum sosyal ve dönerek ekonomik yaşamda bunalımlara neden olmaktadır. Bir yanda, bir toplumu Millet yapan bir arada yaşama isteği duyma, birbirini anlayabilme, ortak bir tarihe sahip olma, ortak Milli değerlere sahip olma gibi ortak kültür özellikleri; diğer yanda, ise bir Milletin kültürel renkliliğini oluşturan kültür mozayığı kavramı arasındaki denge henüz tam özümlememiştir.
- **Sanatın, refah ve mutluluğu belirleyici rolünün yeterince anlayamamış oluşu**,Bilim ve teknolojiye benzer şekilde sanatın da refah ve mutluluktaki payı yeterince anlayamamıştır. Bilim ve teknolojiden daha da akut olarak ve geçmişimizde bazı sanat dallarının kültürümüzde yer almaması nedeniyle, sanat ihtiyaçlar hiyerarşisinin en alt basamaklarına yerleştirilmiş ve tüm ihtiyaçların tatmininden sonra sanata sıra gelmesi gerektiği yanlış kabulü yapılmıştır.
- **Fazilet anlayışı ve uygulamalarındaki sorunlar (ahlak sorunları)**Bu açıdan sağlam bir geçmişe sahip toplumumuz giderek yoz değerlere sahip olarak ahlâk sorunlarıyla daha çok karşılaşır olmuştur. Nitelik dokusunun bir bileşenini oluşturan ahlâk, yeterince gelişmediği sürece yalnızca belli konularda bilgi beceri sahibi olmanın yeterli olmadığı, hattâ yeterli ahlâk normlarına sahip olmayan kişilerin bilgi becerisinin bulunmasının durumu daha da tehlikeli hale getirdiği bir gerçektir.

Yazıya Gelen Yorumlar

1

cemile seval

08 Temmuz 2009'de söylemiş

ne yaıkki katkıda bulunacak kadar bilgim yok ama yazınız çok güzel ve şimdi nasıl ve ne yapabilirim dedirtiyor...eminim bunun çözümünü de yani düşünce de kalmaması için düşünmüş ve uygulamaktasınızdır...bu yazınızı nerede bulabilirim ve ben ne yapabilirim ...tekrar çok teşekkür

2

A. Toprak

08 Ekim 2009'de söylemiş

Bir yanda, bir toplumu Millet yapan bir arada yaşama isteği duyma, birbirini anlayabilme, ortak bir tarihe sahip olma, ortak Milli değerlere sahip olma gibi ortak kültür özellikleri; diğer yanda, ise bir Milletın kültürel renkliliğini oluşturan kültür mozayığı kavramı arasındaki denge henüz tam özümlememiştir.

Yukarıda yazılı paragrafa tam olarak katılmadığımı bu paragrafın daha farklı olarak ifade edilebileceğini düşünüyorum. Ben şu anda Hollanda'da yaşayan biriyim. Bir Türk anne ve babadan doğmuş olmama rağmen kendimi şu anda Hollanda devletinin bir vatandası olarak görüyorum. Benim tarihsel olarak Hollanda ile çok fazla bir bağım yok, ama bugün ve gelecek beklentisi olarak çok sıkı bir bağım var. Dolayısıyla bu gelecek beklentisi beni Hollanda vatandaşlığına bağlıyor. Aynı şekilde misal olarak bir çok Kürt, Ermeni ve Rum vatandaşlarının Türkiye'de yaşayan Türk toplumu ile tarihsel manada bir çok ortak geçmişi olduğu halde şu anda gelecek beklentisi yönünde şüpheleri var.

Butun bunlar göz önüne alındığında yukarıda yazılan paragrafın daha farklı bir şekilde yazılması gerektiğine inanıyorum. Özellikle bize öğretilen bir milleti millet yapan özellikler kısmının tamamı ile ilgili bir gerçekliği olmayan subjektif bir tanım olduğunun altını çizilmesinin daha açıklayıcı olacağını tahmin ediyorum.

Dikkate alacağınızı umut ederim,

Selamlar

Ali